

EDUCACIÓ AFECTIVA I SEXUAL INTEGRAL

Tallers a
l'Educació Primària

LA
CIRANDA

“L’educació sexual comença en la infància i progressa a través de l’adolescència i l’edat adulta. El seu objectiu és secundar i protegir el desenvolupament sexual.

Es proveeix de manera gradual els nens i joves de la informació, de les habilitats i els valors positius per a comprendre i gaudir de la seva sexualitat, poder tenir relacions segures i satisfactòries i assumir la responsabilitat per la pròpia salut sexual i el benestar de la resta de les persones”.

OMS (2010)

PRESENTACIÓ

La sexualitat és una part central de l'ésser humà. Malgrat el reconeixement de les Nacions Unides (Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible) i l'evidència quotidiana de la seva importància en la vivència integral de la pròpia corporalitat, la construcció de les identitats i les relacions amb els altres; **l'educació afectiva i sexual és un dret** que encara està en gran part relegat a l'àmbit privat, silenciats o menyspreats per a nens i joves,

Des de la promoció de la salut i educació viva es planteja la importància de contribuir al desenvolupament afectiu i sexual dels infants i joves, a totes les etapes escolars.

L'educació sexual integral implica l'aprenentatge sobre aspectes cognitius, emocionals, socials, interactius i físics de la sexualitat. **Des de La Ciranda treballem per oferir informacions adaptades a cada etapa madurativa i experiències de qualitat, amb un llenguatge clar i una actitud honesta i propera.** Volem facilitar un desenvolupament humà integral i en positiu, que contribueixi a fer créixer les capacitats i les habilitats de cada persona. Donem suport al cultiu de la confiança amb el propi cos i el respecte cap als altres, tenint en compte totes les diversitats i tenint cura de les diferents sensibilitats de cada context.

·∴ Considerem l'acompanyament dels afectes i les sexualitats com un dret fonamental d'infants i joves, des del naixement i en totes les etapes educatives ·∴

Tallers a les aules és un programa integral d'educació afectiva i sexual destinat als i les alumnes dels cicles d'educació infantil, primària i secundària.

Els tallers están impartits per **Júlia Sánchez i Natacha Fabregat**, co-fundadores de La Ciranda, les quals compten amb una llarga trajectòria en l'àmbit de la promoció de la salut, el respecte i el benestar en la vida sexo-afectiva de les persones.

El nostre **programa pedagògic està adaptat a les necessitats de cada etapa madurativa**, tot seguint les directrius dels marcs normatius de referència.

PROGRAMA INTEGRAL DE CENTRE

EDUCACIÓ INFANTIL

SEGON CICLE (P5)

- S1. Naixement i diversitat de famílies
- S2. Cura i coneixement del cos
- S3. Ampliant les expressions de gènere

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

CICLE INICIAL (2n)

- S1. Gestió emocional
- S2. Exploracions genitals i prevenció
- S3. Totes som diverses

CICLE MITJÀ (4rt)

- S1. Gestió dels conflictes
- S2. Diversitat corporal i ritmes de creixement
- S3. Respecte a la intimitat

CICLE SUPERIOR (6è)

- S1. Nèixer, més enllà de la reproducció
- S2. Canvis puberals
- S3. Plaer i influències de la sexualitat adulta
- S4. Diversitats afectivosexuals
- S5. Bon tracte en les relacions d'intimitat

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

1er ESO

- S1. Autoestima
- S2. Canvis fisiològics

2n ESO

- S3. Pressió Estètica
- S4. Anatomia genital

3er ESO

- S5. Diversitats afectivosexuals
- S6. Eròtiques

4rt ESO

- S7. Bon tracte
- S8. Drets reproductius

El projecte pedagògic CELEBREM LA SEXUALITAT

promou els següents valors:

1. Potencia els Drets Sexuals i Reproductius reconeixent-los com a Drets Humans Fonamentals, centrals en la vida de totes les persones, en totes les edats.

Es fonamenta en un model de coeducació que defensa la igualtat real d'oportunitats, el valor de la diversitat i el compromís per l'eliminació de tota mena d'estigma o discriminació, per fer real l'equitat amb perspectiva de gènere.

2.

3. Promociona la salut sexual posant paraules i apropant el saber sobre el naixement i el part, el coneixement del propi cos i els canvis vitals a la pubertat i l'adolescència, el plaer afectiu i sexual, el valor de la diversitat sexual i el bon tracte en totes les relacions d'intimitat.

Aprofita la curiositat innata i l'inici dels processos madurats en la biografia real dels infants i joves, per introduir una educació afectiva i sexual significativa, preventiva i d'impacte positiu, que desenvolupi l'autoconeixement, l'autoestima i l'autonomia, en un marc de relacions d'interdependència, per tenir competències per a l'assertivitat, la presa de decisions i la cura.

4.

5. Aporta informacions, habilitats i competències per revertir l'imaginari social i les conductes dominants fonamentades en l'educació del silenci i la culpa, la hipersexualització, la pornografia, l'estètica dominant i els models de consum; la discriminació i les agressions patriarcals, la visió androcèntrica, heteronormativa, binària o exclusivament reproductiva de la sexualitat.

Treballa a l'aula en base a models teòrics contrastats, amb metodologies actives, socioafectives i creatives, amb materials sensibles i creant ambients de confiança, adequant-se als processos madurats i psicosexuals de l'alumnat. Amb flexibilitat per atendre les diferents formes d'aprenentatge, relació i comunicació dels alumnes i les necessitats culturals i socials dels seus contextos educatius.

6.

7. El·labora i distribueix materials especialitzats vinculats amb l'economia social i solidària, el·laborats per productores, processos i materials amb responsabilitat vers la sostenibilitat mediambiental.

TALLERS A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Destinatari

Alumnes d'aules de **cicle inicial** (6-8 anys)

Alumnes d'aules de **cicle mitjà** (8-10 anys)

Alumnes d'aules de **cicle superior** (10-12 anys)

Projectes d'acompanyament respectuos dels 6 als 12 anys

Durada

11 tallers de 60 minuts cadascun en tallers consecutius

Periodicitat

1 dia a la setmana preferentment

Format

Per a un grup-classe (25 alumnes màxim) amb la presència d'un adult de referència.

Metodologia

Combinació de diferents dinàmiques per facilitar l'atenció dels infants i permetre aprenentatges significatius per cada moment maduratiu.

Per a cada sessió oferim materials especialitzats i dinàmiques vivencials per implicar als alumnes amb visualitzacions, contes i representacions de petit format.

Podeu demanar en préstec **la Maleta de Recursos Pedagògics "Celebrem la sexualitat"**, al vostre CRP de referència, per acompanyar-vos mentre desenvolupem els tallers o per donar-los continuïtat.

* A cicle superior també podem fer sessions puntuals per un sol grup-classe de 90 minuts.

Cada sessió contempla els continguts recomanats pels diferents organismes citats en aquest document i permeten acompanyar les qüestions més centrals en l'educació afectiva i sexual en aquestes etapes:

La reproducció humana, més enllà de la biologia, que inclogui també els processos de decisió que implica l'elecció d'un embaràs desitjat i la diversitat en els models de criança.

El coneixement del cos, l'alfabetització genital, el respecte a la intimitat en banys i vestuaris i la prevenció de l'abús sexual infantil.

La diversitat corporal, els canvis durant la pubertat, la benvinguda de la menarquia i l'espermarquia i el discurs crític davant la pressió estètica.

El descobriment del plaer genital, la comunicació assertiva i la cura en els jocs d'intimitat. La prevenció de la hipersexualització i de la visualització involuntària de la pornografia.

El coneixement i el respecte davant la construcció de la identitat i l'expressió de gènere.

El bon tracte en totes les relacions, la gestió emocional, la resolució constructiva dels conflictes i la prevenció de les violències masclistes.

SESSIONS

Cicle Inicial

S1. Gestió emocional

És una sessió per donar espai a el món afectiu i sensible dels infants. Oferim dinàmiques d'escolta i expressió fàcils d'incorporar en el dia a dia de les aules per promocionar les cures i el benestar emocional.

En aquesta sessió reconeixem també les principals emocions que viuen els infants a les aules com l'alegria, els nervis, la por, la tristesa o la ràbia, i ens permetrem transitar i explorar les nostres sensacions i expressions en cadascuna d'elles.

Per altra banda, identificarem les emocions que resulten més difícils de gestionar a les aules i recollirem propostes i recursos de millora entre totes per aplicar en el dia a dia a la classe.

En aquesta sessió, recordarem els noms adequats dels genitals i els espais de nuesa que són segurs, tant a les llars com als centres educatius. Podrem comentar situacions que tenen a veure amb la higiene, amb la pròpia descoberta o amb l'atenció mèdica.

Ens interessa recollir si hi ha infants que han viscut bones o males experiències amb relació a la descoberta dels genitals o en relació amb les mostres d'afecte, si hi ha hagut experiències que els han incomodat a l'escola o amb la família.

Igualment, podem fer referència a diferents consignes per facilitar la prevenció i la detecció de l'abús sexual infantil.

S2. Genitalitat, descoberta i prevenció

S3. Totes som diverses

Volem transmetre el dret a expressar-se més enllà del binarisme de gènere i els estereotips tradicionals. Al llarg de la sessió podem identificar les sancions de gènere que hagin viscut els infants a les aules, a casa o a l'espai públic.

Això ens permetrà legitimar el respecte a totes les formes de diversitat. Alhora que podem aprendre a demanar ajuda, posar límits i reparar el malestar o les discriminacions si alguna vegada hem faltat al respecte a les companyes de classe.

En aquesta sessió mostrem diferents contes i històries d'infants reals que han qüestionat els mandats i estereotips de gènere.

SESSIONS

Cicle Mitjà

S1. Gestió dels conflictes

En aquesta sessió veure'm quines necessitats no cobertes ens porten a conflictar amb els altres. A través d'un joc de cartes, posarem en relació necessitats i emocions. Què em fa sentir millor quan em sento insegura? Què necessito quan m'enfado?

Per altra banda, aprofundirem especialment en la relació que els alumnes tenen amb els seus germans i companys de l'aula i podrem teatralitzar alguns exemples per assajar noves respostes.

Si es pertinent, farem referència a les tempestes emocionals que els infants poden viure a les llars i compartirem recursos perquè l'alumnat pugui protegir-se i demanar ajuda.

En aquesta sessió, ens aproximarem als canvis corporals, psicològics i relacionals que arriben amb la pubertat. Segons la realitat grupal, alguns infants ja hauran començat el seu creixement puberal i altres encara estaran molt lluny d'iniciar-los. Igualment, segurament tots els alumnes de l'aula hauran començat a captar les lògiques de la pressió estètica i hauran començat a comparar-se o a jutjar als altres pel seu aspecte.

En aquest sentit, volem contribuir a enfortir una autoestima corporal saludable i a potenciar el respecte enfront de les diversitats corporals i les diferents capacitats dins de les aules.

Això ens permetrà reflexionar sobre la mateixa figura corporal, els estereotips de gènere, la pressió estètica, la hipersexualització, el pes dels referents mediàtics; sobre les relacions de poder i la pressió de grup.

S3. Ampliant les expressions de gènere

Aquesta sessió ens permetrà fer valdre el dret a la intimitat a l'espai educatiu. Estem a gust als banys i vestuaris de l'escola? Hi ha infants que s'han de comprometre a ser més respectuosos amb la resta? Hi ha jocs o interaccions al centre escolar vinculats amb "ser nòvios" o "celebrar bodes"? Quines idees i situacions viuen en relació amb la intimitat? Són positives i respectuoses?

Arran de compartir les experiències que els alumnes hagin pogut viure, podrem veure diferents exemples, positius i negatius. Les experiències menys positives ens serviran per posar límits o demanar ajuda davant de situacions de xantatge, pressió o falta de respecte vers la intimitat.

A través de l'escolta grupal podrem viure situacions de reparació i adquirir nous recursos per mantenir un clima de respecte, benestar i seguretat en relació amb la intimitat.

S2. Cura i coneixement del cos

SESSIONS

Cicle Superior (6è)

S1.

Néixer, més enllà de la reproducció

És una sessió per reconèixer el naixement com un esdeveniment important de la vida personal i familiar. Els materials i dinàmiques que us proposem permeten comprendre millor les diferents qüestions sobre la planificació, la concepció, gestació, part, naixement i lactància.

Farem valdre els processos biològics, però també destacarem la importància del desig, el compromís i les decisions responsables en les diferents formes de concepció i criança.

A través dels materials podrem representar el part i comprendre millor la importància de la cura de les persones gestants durant tot el procés, ahora que podrem fer valdre els recursos i les xarxes de suport per sostenir l'inici de la vida humana.

Aquesta sessió ens permet conèixer i resoldre els dubtes que impliquen l'inici de la pubertat i l'entrada a l'adolescència.

L'alumnat podrà conèixer diferents indicadors per veure en quin moment maduratiu es troben i què els pot esperar en els anys que venen, ahora que comprenen la importància de respectar els ritmes de creixement de cadascú i la diversitat corporal.

Relacionarem el coneixement del cicle menstrual i del cicle dels espermatozous amb la funcionalitat fisiològica i també, amb les emocions, el coneixement personal i el canvi en les relacions.

S2.

Canvis puberals

S3.

Plaer i influències de la sexualitat adulta

A través d'una dinàmica amb un bocí de xocolata, volem restablir la connexió del plaer amb els 5 sentits. A partir de la connexió amb el plaer i el benestar ens serà més fàcil acceptar o rebutjar les experiències corporals i sensorials que vivim i viurem.

Si el que tenim per viure no ens genera benestar i plaer, o no ho genera a les altres persones amb les quals compartim l'experiència, segurament seran vivències que implicaran que estiguem ben atentes i que puguem rebutjar o limitar si així ens cal.

Per altra banda, aquesta sessió implica fer referència a l'imaginari que l'alumnat té entorn de la sexualitat. Què enteneu per sexe? Així veurem quines idees tenen al respecte i podrem diferenciar la sexualitat adulta, els abusos, la pornografia o la hipersexualització de les experiències desitjades i respectuoses per cada etapa.

SESSIONS

Cicle Superior (6è)

S4. Diversitats afectives i sexuals

En aquesta sessió treballem les diversitats afectives i sexuals a partir de qüestionar el binarisme de gènere. Fem referència a l'assignació de gènere al néixer, a les diferents expressions i a la construcció de la identitat de gènere.

Apostem per oferir a l'alumnat un marc que cuidi la seva integritat i creixement corporal i que alhora permeti qüestionar els estereotips tradicionals i obrir la mirada a noves expressions.

Els materials i dinàmiques que proposem els apropen casos plurals i reals d'infants que qüestionen el binarisme de gènere i també d'altres que transiten des de les identitats assignades al néixer a identitats més sentides.

En aquesta sessió cada alumne podrà connectar amb com és la vivència del bon tracte en les seves relacions d'intimitat. Què els fa sentir estimades amb la família? Com notem l'afecte per part dels animals de companyia i les companyes de classe?

Aquesta sessió ens permet connectar amb la gratitud i l'amor en la majoria dels casos, però a vegades, també aflora la nostàlgia i el dol o la necessitat de l'alumnat d'expressar les experiències de negligència i maltractament que viuen quan no són ben cuidats al seu entorn familiar.

Si es pertinent, també reflexionarem sobre l'exercici personal de la violència i revisem els hàbits que ens fan legitimar o acostumar-nos a rebre o a exercir violències.

S5. Bon tracte en les relacions d'intimitat

XERRADA

Acompanyar la sexualitat a la infància i la pubertat

Temàtiques :

Aquesta xerrada permet orientar les famílies i professorat en l'acompanyament de la sexualitat fins la pubertat.

Amb exemples quotidians per incorporar un diàleg tranquil, sobre el coneixement del propi cos, els canvis físics i emocionals de la pubertat i l'arribada de la menarquia i l'espermarquia.

Per tenir recursos per acompanyar les primeres exploracions genitals, el despertar del plaer eròtic i ajudar-los a diferenciar les pròpies experiències de la possible invasió de la sexualitat adulta.

Per saber més de la construcció de les identitats i l'expressió dels gèneres en el dia a dia.

Proposem dinàmiques i pretextos per iniciar converses i noves consignes per mirar la sexualitat d'aquesta etapa amb una mirada renovada.

DATES I HORARIS HABITUALS :

1 sessió de 2 hores

(Sessions presencials o telemàtiques)

El projecte pedagògic CELEBREM LA SEXUALITAT segueix les següents normatives i orientacions específiques:

- **Declaració dels Drets Sexuals i Reproductius (Beijing, 1995).**

https://worldsexualhealth.net/wp-content/uploads/2013/08/declaracion_derechos_sexuales_sep03_2014.pdf

- **Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides (2015)**

http://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/desenvolupament_sostenible/agenda-2030-ods/

- **La salut sexual i la seva relació amb la salut reproductiva: un enfocament operatiu (Organització Mundial de la Salut, 2018)**

https://www.who.int/reproductivehealth/publications/sexual_health/sh-linkages-rh/es/

- **Orientaciones técnicas internacionales sobre educación en sexualidad (UNESCO, 2018)**

https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260840_spa

- **Indicadors de qualitat de l'Estratègia per a la Salut Sexual i Reproductiva de l'Ajuntament de Barcelona (2016)**

<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/112458/1/Criteris-de-qualitat-intervencions-educacio-afectiva-i-sexual-implementades-als-centres-educatius-Barcelona.pdf>

- **Programa de coeducació, perspectiva de gènere y educación afectivosexual al currículum (Departamento de Educación de Cataluña, 2021)**

<https://blocs.xtec.cat/coeducacioiigualtat/2017/09/04/materials/>

- **Protocol d'actuació de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu (2007)**

<http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/maltractament-infantil-adolescent/index.htm>

CELEBREM
LA SEXUALITAT

www.laciranda.com

info@laciranda.com

[@la_ciranda](https://www.instagram.com/la_ciranda)